

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Jacek Bajak

Protokolant: sekretarz sądowy Justyna Godlewska

po rozpoznaniu w dniu 08 maja 2019 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa D. L. i P. L.

przeciwko (...) S.A. w W.

o uznanie za bezskuteczne postanowień umownych, o zapłatę,
o ukształtowanie umowy

1. oddała powództwo;

2. zasądza od D. L. i P. L. solidarnie na rzecz (...) S.A. w W. kwotę 5 417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 kwietnia 2018 r. powodowie D. i P. L. wnieśli o uznanie za bezskuteczne postanowień umownych stosowanych przez pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. zawartych w § 1 ust. 3A umowy kredytowej z dnia 7 kwietnia 2008 r. nr (...) w brzmieniu: „Kwota kredytu wyrażona W walucie waloryzacji na koniec dnia (...) według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. (...)” oraz postanowienia zawarte w § 10 ust. 4 w brzmieniu: „Raty kapitałowo odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty 2 godziny 14:50.” oraz postanowienia zawarte w § 12 ust. 5 w brzmieniu: „Wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF, z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty”, oraz § 1 ust. 2 zdanie pierwsze Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) „(...) udziela kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem następujących walut wymiennalnych: USD/EUR/CHF/GBP/SEK według tabeli kursowej (...) Banku S.A.” oraz § 23 ust. 2 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) „Wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określona jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty.” oraz § 23 ust. 3 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) „Wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty według tabeli kasowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty.” oraz § 26 ust. 2 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) „Wcześniejsza spłata całości kapitału lub raty kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego, a także spłata przekraczająca wysokość raty przeliczana jest po kursie sprzedaży danej waluty, ogłaszanym na dzień spłaty.”, których stosowanie przez pozwanego w konsekwencji doprowadziło do nieważności umowy kredytowej, o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów dotychczas nienależnie pobranych przez bank świadczeń do dnia 30 września 2017 r. w kwocie 91 544,61 zł oraz 16 548,90 CHF zł z odsetkami za opóźnienie w wysokości określonej w art. 481 § 1 i 2 k.c. od dnia 24 maja 2017 r. do dnia zapłaty

tytułem zwrotu świadczeń pobranych na podstawie całkowicie nieważnej umowy kredytu. Ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia opisanych żądań, powodowie wnieśli o ukształtowanie umowy kredytowej zgodnie z regułami udzielania przez bank kredytów złotych, tj. konwersję tejże umowy w trybie art. 58 § 3 k.c. w zw. 65 § 2 k.c. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 353⁽¹⁾ k.c. poprzez nadanie szczegółowo opisanego brzmienia poszczególnym wymienionym w treści pozwu paragrafom umowy, regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) oraz zawartego przez strony aneksu do umowy, ustalenie, że saldo zadłużenia powodów wobec pozwanego jest niższe o kwotę 32 154,65 zł na skutek rozliczenia umowy kredytowej według zasad umowy kredytu hipotecznego udzielonego w złotych (PLN), obowiązujących w (...) Banku S.A. obecnie (...) S.A., przy założeniu, że suma kwoty kredytu wynosiła 105 000, 00 zł oraz z zachowaniem zmiennego oprocentowania ustalonego w umowie kredytowej oraz zapłatę dotychczas nienależnie pobranych przez bank świadczeń do dnia 30 września 2017 r. w wysokości 45 021,83 zł z tytułu nadpłaconych rat oraz nadpłaconych różnic kursowych (spreadów) w wysokości 2 235,91 zł wraz z odsetkami za opóźnienie w wysokości określonej w art. 481 § 1 i 2 k.c. od dnia 24 maja 2017 r. do dnia zapłaty.

Powodowie zażądali także zasądzenia od pozwanego solidarnie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej z uwagi na charakter i stopień zawłości sprawy i związane z tym nakład pracy pełnomocnika, a także opłaty skarbowej od dokumentu pełnomocnictwa.

W odpowiedzi na pozew złożonej w dniu 14 czerwca 2018 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 208-239).

Do zamknięcia rozprawy strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie (k. 540-541).

Sąd ustalił, że: w dniu 7 kwietnia 2008 r. w T. powodowie zawarli z (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (aktualnie: (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.), umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF w celu zakupu niezabudowanej działki gruntu nr (...) w miejscowości M. (kwota 100 000,00 zł), finansowania kosztów okołokredytowych (kwota 3 550,30 zł) oraz finansowania ubezpieczenia (...) (kwota 1 449,70 zł) (§ 1 ust. 1, k. 28). Kwota udzielonego kredytu wynosiła 105 000,00 zł, zaś wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 19 marca 2008 r. według kursu kupna walut z tabeli kursowej (...) Banku S.A. – 47 582,36 CHF. Okres kredytowania został określony na 180 miesięcy – od dnia 07.04.2008 r. do dnia 10.04.2023 r. (§ 1 ust. 2, 3, 3A, 4 umowy, k. 28). Kredyt został wypłacony w złotych na rachunki bankowe wskazane przez powodów (wniosek, k. 266-266 verte, potwierdzenia uruchomienia kredytu i przelewu kwoty, k. 267-268).

Splata kredytu miała być dokonywana przez powodów w formie równych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5 umowy, k. 28), w terminach i kwotach zawartych w Harmonogramie spłat, stanowiącym załącznik nr 1 i integralną część umowy, poprzez wpłatę gotówki w placówkach banku lub przelew środków na rachunek bankowy określony w § 6 ust. 2 umowy (§ 10 ust. 1, 2, § 11A ust. 1 umowy, k. 29 verte, harmonogram spłat, k. 262-264). Raty miały być spłacane w złotych po uprzednim przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14.50 (§ 10 ust. 4 umowy, k. 29 verte).

Kredyt miał być oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, wynoszącej 3,69%, w tym marża banku – 0,90%. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której udzielony został kredyt z dnia 28.02.2008 r. wynosząca 2,79%, powiększona o stałą w całym okresie marżę banku w wysokości 0,90% (§ 9 ust. 1, 2, § 1 ust. 8 umowy, k. 28 verte, 29). Prowizja banku została określona na 2,00%, tj. 2 000,00 zł (§ 1 ust. 7 umowy, k. 28).

W umowie zastrzeżono możliwość zmiany wysokości oprocentowania kredytu w sytuacji wystąpienia określonych w treści § 9 okoliczności. W dalszej części wskazano, że o każdej zmianie oprocentowania bank zawiadamia kredytobiorcę za pośrednictwem sieci placówek, (...), stron internetowych (...) oraz poczty elektronicznej. Informację o wysokości rat kapitałowo-odsetkowych po zmianie oprocentowania kredytobiorca może uzyskać za pośrednictwem

(...) oraz sieci Internet. Bank zobowiązał się sporządzić i wysłać harmonogram spłat określający nową wysokość rat spłaty kredytu, w przypadku zmiany oprocentowania (§ 9 ust. 3, 5, 6, 7, umowy, k. 29, 29 verte).

Jako zabezpieczenie prawne udzielonego kredytu na zakupionej na kredyt nieruchomości ustanowiono hipotekę kaucyjną do kwoty 157 500,00 zł. Zabezpieczenie stanowiło także ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu w (...) S.A., zobowiązanie do przelewu praw z tytułu umowy grupowego ubezpieczenia na życie i całkowitej, trwałej niezdolności do pracy oraz poważnego zachorowania, pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku (§ 3 ust. 1, 3, 4, 5 umowy, k. 28 verte).

W okresie przejściowym, tj. do chwili złożenia w banku odpisu z księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku zabezpieczeniem spłaty kredytu miało być ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) S.A. Z tego tytułu marża ulegała podwyższeniu o 1,50 p.p. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania o ww. wartość następowało od daty spłaty najbliższej raty. Termin przedstawienia księgi wieczystej określono na datę 30 września 2008 r. (§ 3 ust. 6, 7, § 1 ust. 8 umowy, k. 28 verte).

Powodowie wraz z zawarciem umowy oświadczali, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują, oraz, że są świadomi ryzyka kursowego i tego, że konsekwencje związane z wahaniami kursy złotego wobec obcych walut mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu. Oświadczyli także, że zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptują (§ 29 ust. 1 i 2 umowy, k. 31 verte).

Integralną część umowy stanowił Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) (regulamin, k. 32-40). Podpisując umowę, kredytobiorcy jednocześnie oświadczali, że zapoznali się z tym dokumentem i uznali go za wiążący. W sprawach nieuregulowanym umową strony miały wiązać odpowiednie przepisy powszechnie obowiązujące, w tym przepisy kodeksu cywilnego oraz prawa bankowego (§ 25 ust. 1 i 2 umowy, k. 31).

W § 1 ust. 2 zdanie pierwsze regulaminu wskazano, że (...) udziela kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem następujących walut wymiernych: USD/EUR/CHF/GBP/SEK według tabeli kursowej (...) Banku S.A. § 23 ust. 2 stanowił, że wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określona jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty, zaś w § 23 ust. 3 regulaminu podano, że wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty według tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty. W § 26 ust. 2 regulaminu wskazano, że wcześniejsza spłata całości kapitału lub raty kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego, a także spłata przekraczająca wysokość raty przeliczana jest po kursie sprzedaży danej waluty, ogłaszanych na dzień spłaty (regulamin, k. 32-40).

Bank przewidywał możliwość przewalutowania kredytu na wniosek kredytobiorcy, dowolną ilość razy i w dowolnym czasie. Konieczne było wykazanie zdolności kredytowej do wystarczającej do spłaty miesięcznej raty kredytu w wysokości 120% raty kredytu przyjmowanego w kalkulacji zdolności kredytowej dla kredytu udzielanego w złotych. Kredytobiorcy mieli dostęp do rachunku kredytowego za pośrednictwem kanałów dostępu do (...) (§ 33 ust. 1, § 39 regulaminu, k. 38 verte-39).

Umowa została zawarta na skutek wniosku złożonego przez powodów w dniu 5 marca 2008 r. (wniosek, k. 249-251). Zarówno umowa, jak i wniosek kredytowy sporządzane były na wzorze. Postanowienia umowy nie były negocjowane z kredytobiorcami. Powodowie w procesie wyboru oferty kredytu współpracowali z doradcą kredytowym, który przedstawiał im oferty różnych banków. Zdecydowali się na kredyt indeksowany kursem franka szwajcarskiego w pozwanym banku, bowiem oferta ta była dla nich najkorzystniejsza ze wszystkich przedstawianych ze względu na niskie oprocentowanie kredytu i atrakcyjną wysokość raty. Powodom zależało, aby rata kredytu nie przekraczała 750 zł miesięcznie. W ocenie banku powodowie wykazywali tzw. zdolność kredytową do zawarcia umowy kredytu złotowego.

Powodowie otrzymali projekt umowy przed jej zawarciem i zapoznali się z jej treścią. W trakcie spotkań z doradcą nie zgłaszali zastrzeżeń w zakresie postanowień umowy (zeznania powodów, k. 540-541).

Pozwany – początkowo jako (...) Bank S.A., a następnie (...) S.A., udzielał kredytów hipotecznych indeksowanych kursem obcych walut od 2002 r. Na mocy tzw. rekomendacji S sporządzonej przez KNF zobligowany był do przedstawiania w pierwszej kolejności ofert kredytów złotówkowych. Przed zawarciem umowy klient miał otrzymywać wszystkie istotne informacje dotyczące oceny ryzyka i kosztów umowy, w tym informacje o ryzyku walutowym, ryzyku zmiennej stopy procentowej oraz wpływu spreadu walutowego na obciążenia z tytułu kredytu (rekomendacja S z 2008 r., k. 73-87).

Od kwietnia 2009 r. bank dawał klientom możliwość spłaty rat kredytowych bezpośrednio w walucie obcej. W zmienionym regulaminie umieścił także § 2 ust. 4 zawierający kryteria kształtowania kursu, na podstawie którego przeliczana była kwota kredytu oraz raty. Kursy kupna/sprzedaży walut publikowane w tabeli kursowej (...) Banku S.A., stosowane do uruchomienia/spłaty/przewalutowania kredytów i pożyczek waloryzowanych podawane były za pośrednictwem strony internetowej banku, (...) oraz sieci placówek. Kursy kupna/sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego była wyznaczana z uwzględnieniem czynników: bieżących notowań kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, podaży i popytu na waluty na rynku krajowym, różnicy stóp procentowych oraz stóp inflacji na rynku krajowym, płynności rynku walutowego, stanu bilansu płatniczego i handlowego (pismo okólne dot. zmian w produktach z załącznikiem nr 1 w postaci regulaminu, k. 273-283).

W dniu 30 stycznia 2015 r. strony zawarły aneks do umowy, w którym bank zapewnił powodom możliwość dokonywania spłat kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji CHF (aneks, k. 270-271).

W dniu 12 kwietnia 2017 r. powodowie, zastępowani przez profesjonalnego pełnomocnika, wezwali pozwanego do zmiany kwestionowanych zapisów umowy i rozliczenie umowy kredytowej według zasad umowy kredytu hipotecznego udzielonego w złotych, obowiązujących przez cały czas trwania umowy oraz do zwrotu pobranych przez bank kwot świadczenia nienależnego, powołując się na brak związania kwestionowanymi postanowieniami umownymi. Pismem z dnia 9 maja 2017 r. pozwany odmówił udzielenia pełnomocnikowi powodów odpowiedzi, powołując się na związanie tajemnicą bankową (pisma, k. 43-47, 49, potwierdzenie nadania i odbioru, k. 48-48 verte).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, które uznał za wiarygodne, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich prawdziwości, nie budziły one także wątpliwości Sądu, oraz zeznań powodów (k. 540-541).

Sąd dał wiarę zeznaniom powodów w zakresie w jakim korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Jako niewiarygodne Sąd ocenił twierdzenia o niepoinformowaniu ich przez bank przed zawarciem umowy kredytu o treści podstawowych jej warunków takich jak sposób obliczania rat – kształtowanie kursu, ryzyko kursowe. W obliczu oświadczeń z § 30 umowy, które złożyli powodowie podpisując umowę, jawią się one jako niezgodne z prawdą. Nadto wątpliwym jest zdaniem Sądu, aby powodowie podjęli decyzję o związaniu się długoterminowym zobowiązaniem bez szczegółowego zapoznania się z warunkami kredytu, tym bardziej w świetle ich zeznań o czytaniu umowy przed jej podpisaniem. Należy mieć na uwadze, że powodowie współpracowali także z doradcą kredytowym, który przedstawiając oferty różnych banków oraz kredytów, z pewnością wyjaśniał ich konstrukcje. Nie sposób zatem przyjąć, że twierdzenia powodów o braku wiedzy w zakresie kwestionowanych postanowień są wiarygodne.

Sąd oddalił wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości jako nieprzydatny do rozstrzygnięcia sprawy, wobec dostatecznego wyjaśnienia jej okoliczności na podstawie zgromadzonego w aktach sprawy materiału dowodowego i zmierzający do niezasadnego przedłużenia postępowania (art. 217 § 3 k.p.c. w zw. art. 227 k.p.c.).

Sąd zważył, co następuje: powództwo podlegało oddaleniu w całości. Powodowie wnosili o uznanie za bezskuteczne postanowień umowy dotyczących waloryzacji kredytu, podnosząc zarzut ich abuzywności, co w ich

ocenie powoduje nieważność łączącej strony umowy. W tym miejscu wskazać trzeba, że problematykę abuzywności postanowień umownych reguluje przepis art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione z indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. § 2 powołanego przepisu wskazuje, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3 definiuje niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy jako te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie z § 4 powołanego przepisu ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Uzasadniając żądanie wskazane w pkt 2. pozwu, powodowie wskazali na bezpodstawne wzbogacenie się pozwanego z uwagi na nieważność łączącej strony umowy i domagali się zwrotu uiszczonych na rzecz pozwanego na jej podstawie świadczeń jako nienależnych. Zasadą jest, że każde przejście wartości majątkowej z jednej osoby na drugą musi być prawnie uzasadnione. W związku z tym stosownie do art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby nie było to możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten – w myśl art. 410 § 1 k.c. – stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (§ 2).

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że bezsporne w sprawie było, iż powodowie zawierali umowę kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem CHF jako konsumenci. Pozwany nie zakwestionował, że powodowie zawarli umowę w celu zakupu nieruchomości dla zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych. Strona pozwana nie wykazała przy tym w trakcie postępowania, aby poddawane pod rozagę Sądu w niniejszym postępowaniu przez powodów postanowienia umowne zostały indywidualnie z nimi uzgodnione. Samo twierdzenie pozwanego, że umowa jest powtórzeniem wniosku kredytowego jest w tej mierze niewystarczające.

Powyższe pozostaje jednak bez znaczenia w kontekście ustalania, czy kwestionowane przez powodów klauzule umowne, których brak mocy wiążącej mógłby skutkować powstaniem świadczeń nienależnych po stronie pozwanego, są abuzywne, bowiem dotyczą one głównych świadczeń stron. Wprawdzie ustawodawca nie określił, co należy rozumieć przez sformułowanie „główne świadczenia stron”, wskazane w art. 385¹ § 1 k.c., ale niewątpliwie są to takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia. Pojęcie to z pewnością należy interpretować w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy. Powodowie kwestionowali zapisy umowy dotyczące indeksacji, a zatem sposobu rozliczenia wpłat dokonywanych przez nich na rzecz pozwanego tytułem spłaty zaciągniętego zobowiązania. Wedle twierdzeń samych powodów, pojęcie „głównych świadczeń stron” w odniesieniu do umowy należy rozpatrywać w kontekście art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, zawierającego essentialia negotii umowy kredytu. Analizując kwestionowane przez powodów postanowienia umowne stwierdzić należy, że miały one wpływ na wysokość kredytu oraz wysokość poszczególnych rat. Stanowiły częściowo klauzulę waloryzacyjną, która wprost oddziałuje na wysokość świadczenia głównego stron. Mając powyższe na uwadze nie ulega wątpliwości w ocenie Sądu, że w niniejszej sprawie nie wystąpiła podstawowa przesłanka wynikająca z art. 385¹ § 1 k.c. Kwestionowane postanowienia określały bowiem główne świadczenia stron, a strona powodowa nie wykazała, aby zostały one sformułowane w sposób niejednoznaczny. Omawiane regulacje zawarte w umowie odwołują się wprost do kursu kupna lub sprzedaży waluty obowiązującego w banku w chwili wypłaty lub spłaty kredytu. Zdaniem Sądu treść tych postanowień nie budzi wątpliwości.

Odnosząc się do dalszej argumentacji powodów w zakresie niedozwolonego charakteru klauzul umownych, wskazać należy, że dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie mają znaczenia uprzednio wydane orzeczenia przez Sąd Okręgowy

w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, albowiem każdorazowo sąd obowiązany jest do dokonania całościowej oceny materiału dowodowego w celu ustalenia wiążącej strony treści stosunku prawnego. W szczególności nie można uprościć badania sprawy poprzez odwołanie się do prejudycjalnego waloru wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Kontrola dokonywana w trybie przepisów art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie analizy konkretnego stosunku zobowiązaniowego, lecz abstrakcyjnie rozumianej treści normatywnej wzorca umownego (niezależnie od tego nawet, czy znalazł on zastosowanie w następstwie zawarcia umowy). Kontrola abstrakcyjna zatem polega na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 roku sygn. akt III CZP 95/03)

Co więcej, za Sądem Najwyższym należy podnieść, że uznanie za klauzulę niedozwoloną postanowienia wzorca na gruncie kontroli abstrakcyjnej przesądza wyłącznie o konieczności wyeliminowania takich klauzul z wzorców umów, natomiast legalność ich stosowania w konkretnej umowie może być badana wyłącznie w trybie kontroli incydentalnej, z uwzględnieniem postanowień całej umowy, rozkładu praw i obowiązków stron, ryzyka jakie ponoszą, itp. Dopiero wówczas, gdy w wyniku takiej kontroli Sąd dojdzie do przekonania, że postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, może przyjąć, iż postanowienia te nie wiążą konsumenta, stosownie do treści art. 385¹ § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2013 roku, sygn. akt IV CSK 142/13).

Oznacza to, że ocenę spełnienia przesłanek warunkujących uznanie kwestionowanych postanowień za niewiążące oraz wystąpienie bezpodstawnego wzbogacenia wskutek spełnienia świadczenia nienależnego poprzedzić musi badanie spornych klauzul pod kątem tego, czy wypełniły one znamiona przewidziane w art. 385¹ § 1 k.c. (tzw. kontrola incydentalna), czego Sąd dokonał powyżej.

Kolejnym argumentem powodów było ukształtowanie ich praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Jak podnosi się w doktrynie i orzecznictwie sądowym „dobre obyczaje” są w zasadzie odpowiednikiem „zasad współżycia społecznego”. Zgodnie z utrwaloną judykaturą do zasad tych zalicza się reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością, aprobowanymi społecznie zasadami. W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku, zaś „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku zobowiązaniowym. Obie, wskazane w tym przepisie formuły prawne, służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., sygn. akt I CK 832/2004 publ. w Biul. SN 2005/11/13). Nie jest zatem wystarczające ustalenie nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy (sprzeczność z dobrymi obyczajami), lecz konieczne jest stwierdzenie prawnie relewantnego znaczenia tej nierównowagi (rażące naruszenie interesów konsumenta).

W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. Powodowie wypełnili wniosek kredytowy, zostali zapoznani z ryzykiem kursowym i ryzykiem zmiany stopy procentowej. W takiej sytuacji brak jest podstaw dla twierdzenia, że umowa, którą zawarli, narusza zasady współżycia społecznego czy też dobre obyczaje. Powodowie podnosili, iż kwestionowane postanowienia przyznawały bankowi prawo do jednostronnego regulowania wysokości salda kredytu, a tym samym wysokości rat kredytu, poprzez arbitralne wyznaczanie w tabelach kursowych banku kursów kupna i sprzedaży, co przesądziło ich zdaniem o zapewnieniu sobie przez bank możliwości osiągnięcia znacznych korzyści finansowych. Podali, iż w umowie zabrakło kryteriów kształtowania kursu, czynników, które miałyby determinować jego wysokość, wobec czego nie wiedzieli ostatecznie i nie mogli oszacować, ile będą musieli zapłacić za każdą z rat. Zdaniem Sądu stanowisko powodów jest częściowo błędne. O ile należy im przyznać rację, że takie uprawnienia banku mogą w pewnych sytuacjach stanowić naruszenie dobrych obyczajów, o tyle nie wykazali oni, aby tabele kursowe pozwanego

banku różniły się od kursu rynkowego transakcji kupna waluty, oraz aby zakres tej różnicy prowadził do rażącego naruszenia jego interesu oraz kształtował ich prawa i obowiązki jako konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Powodowie powoływali się także na naruszenie zasady równowagi kontraktowej stron. Jednak i ta okoliczność nie została wykazana. Stan faktyczny niniejszej sprawy nie daje podstaw do zaaprobowania twierdzenia, że kurs ustalany przez pozwanego, według którego następowało przeliczenie należnej raty kredytowej do spłaty w sposób wynikający z umowy, był dowolny. Stawiając taki zarzut pozwanemu powodowie winni wykazać, że kursy pozwanego odbiegają od rynkowych na tyle, że można je traktować jako ustalone w sposób dowolny. Tymczasem nie udowodnili oni, aby stosowane przez pozwanego kursy waluty rażąco naruszały ich interesy biorąc pod uwagę realia rynku walutowego. Należy mieć przy tym na uwadze, że średni kurs NBP nigdy nie był ani nie jest kursem rynkowym waluty. Żaden z banków nie stosuje kursu NBP prowadząc sprzedaż albo kupno walut. Nadto, wskazać należy, że pracownicy banku mieli obowiązek informować klientów przy zawieraniu umowy o kryteriach kształtowania kursu, co znalazło wyraz w zmienionym w 2009 r. regulaminie kredytu, gdzie wyszczególniono czynniki jakie bank bierze pod uwagę kreując tabele kursowe oraz wysokość spreadu walutowego (§ 2 ust. 4 regulaminu). Powodowie ponosząc argumenty o nierównowadze kontraktowej stron, nie dostrzegają, że bank udzielając kredytu, czy też pożyczki długoterminowej jest obciążony szczególnym rodzajem ryzyka, nie jest bowiem w stanie po tak długim okresie trwania takiego stosunku zobowiązaniowego domagać się przed sądem odmiennego ukształtowania stosunku który łączy go z klientem, z powołaniem się chociażby na utratę siły nabywczej waluty polskiej. Wynika to wprost z przepisu art. 358¹ § 4 k.c., zgodnie z którym z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. W odniesieniu do kredytów „złotowych” bank kalkuluje swoje ryzyko kontraktowe i udziela kredytu w złotych polskich, to tym samym udziela go na warunkach odmiennych, z realnym oprocentowaniem znacznie wyższym niż w przypadku, w którym udziela kredytu walutowego lub kredytu złotówkowego indeksowanego do waluty obcej czy kredytu denominowanego w walucie obcej, którą charakteryzują mniejsze wahania kursowe. Takie zabezpieczenie pozwala bankowi na udzielenie kredytu z niższym oprocentowaniem i marżą.

Równocześnie wbrew przedstawianej przez powodów linii wykładni kwestionowanych postanowień Sąd nie mógł w ocenie abuzywności, a w szczególności spełnienia przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, abstrahować od całokształtu konstrukcji umowy i zawartych w nich postanowień. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, powodowie na etapie rozważania ofert i następnie wniosku do pozwanego o kredyt indeksowany do CHF, dokonali wyboru najkorzystniejszej dla siebie oferty, biorąc pod uwagę wysokość raty, kwoty kapitału oraz oprocentowania i na tejże podstawie uznali ten instrument finansowy za najbardziej opłacalny. Poniesienie ryzyka kursowego, związanego z możliwością zmiennej wartości franka szwajcarskiego, było rekompensowane przez zastosowanie niższej stopy procentowej, co w porównaniu do oferowanych w dacie zawierania umowy kredytów złotych było znacznie korzystniejsze.

Kolejnym argumentem wykluczającym możliwość przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do rażącego pokrzywdzenia interesów powodów jest okoliczność czasookresu obowiązywania umowy. Została ona zawarta na 15 lat, na skutek chwilowej zmiany kursu waluty powodowie wnoszą o uznanie ich za rażąco pokrzywdzonych niejako wyjmując część rozliczeń umowy z całego okresu jej obowiązywania, a nie jest wiadome jak w ostatecznym rozrachunku zostanie rozliczona i czy rzeczywiście dojdzie do rażącego pokrzywdzenia powodów oraz czy kurs waluty stosowany przez bank będzie rażąco krzywdzący, czy będzie odbiegał od kursu rynkowego. Nie można tutaj tracić z pola widzenia treści art. 385² k.c. który stanowi, iż według stanu z chwili zawarcia umowy dokonuje się oceny jej postanowień wyłącznie co do zgodności z dobrymi obyczajami.

Reasumując poczynione powyżej rozważania wskazać należy, iż powodowie nie wykazali, aby ich interes jako konsumentów w omawianym stosunku zobowiązaniowym został w jakikolwiek sposób naruszony. W chwili zawierania umowy powodowie znali kwestionowane postanowienia, wiedzieli o tym, że kredyt jest waloryzowany do waluty obcej. Mieli również wiedzę w zakresie postanowień dotyczących ryzyka walutowego, spreadu walutowego, zmiennej stopy procentowej i początkowo odnosili wymierne korzyści z wyboru tego rodzaju instrumentu finansowego. Raty kredytu waloryzowanego obcą walutą w dacie zawierania umowy przez powodów były znacząco

niższe niż kredytu złotowego. Powyższe w przypadku powodów, zgodnie z ich zeznaniami, przesądziło o wyborze tego instrumentu finansowego. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że powodowie od chwili podpisania umowy byli uprawnieni do przewalutowania kredytu (§ 33 ust. 1 regulaminu), a od 2009 r. mogli spłacać kredyt bezpośrednio w walucie indeksacji. Mieli zatem możliwość zupełnego wyeliminowania ryzyka zmiany kursu waluty, z czego nie skorzystali, godząc się tym samym z dotychczasowymi warunkami umowy, a także znacznego jego ograniczenia już w 2009 r. Powodowie zdecydowali się na spłacanie rat bezpośrednio we franku szwajcarskim dopiero w 2015 r.

Na marginesie wskazać należy, że chybione jest wynikające z żądania pozwu założenie, że uznanie kilku postanowień umowy za niewiążące powodowałoby nieważność umowy w całości. Należy bowiem zważyć, że sankcja wynikająca z abuzywności poszczególnych klauzul umownych i sankcja polegająca na nieważności czynności prawnej stanowią dwa osobne typy wadliwości czynności prawnej, które nie interferują ze sobą w taki sposób, aby uznanie za niewiążące niektórych klauzul powodowałoby samo przez się choćby częściową nieważność umowy.

Gdyby wymienione postanowienia umowne uznać za niedozwolone, to skutek takiego stanu rzeczy byłby jedynie taki, że nie wiązałyby one konsumenta. Brak związania jest więc jedynie jednostronny, a umowa jest ważnie zawarta i wywiera wszystkie skutki prawne określone w jej treści, we wzorcu umowy i w innych czynnikach określonych w art. 56 k.c., poza tymi, jakie zostały wskazane w klauzulach niedozwolonych. W nauce polskiego prawa zobowiązań podkreśla się, że w odróżnieniu od nieważności czynności prawnej, uregulowanej w art. 58 § 3 k.c. niedopuszczalne jest uznanie całej umowy bezskuteczną ze względu na abuzywność niektórych postanowień (por. Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania – część ogólna, Warszawa 2010, notacja boczna 440; G. Bieniek (red.), Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania. Tom I-II, wyd. X, komentarz do art. 385¹ pkt 6).

W rezultacie nawet uznanie wszystkich wymienionych przez powodów klauzul umownych za niewiążące, co zostało wykluczone powyżej, nie mogłoby skutkować nieważnością zawartej pomiędzy stronami niniejszego sporu umowy o kredyt hipoteczny.

Powodowie podnosili także, że postanowienia zawartej z pozwanym bankiem umowy kredytu zostały skonstruowane z naruszeniem z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, bowiem nieprecyzyjnie określają całkowitą kwotę kredytu, która winna być ściśle określona i nie może być zmienna w zależności od abstrakcyjnie ustalonych warunków spłaty, co powodowie wiążą z bezwzględną nieważnością umowy (art. 58 § 1 k.c.).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Analiza postanowień umowy kredytu nie daje podstaw do stwierdzenia, że jest ona sprzeczna z powołanym przepisem. Podpisana przez strony umowa kredytu hipotecznego spełnia zdaniem Sądu ustawowe wymogi. Uzgodnienie przez strony, że kredyt zostanie rozliczony w innej walucie niż waluta kredytu nie pozostaje w sprzeczności z naturą zobowiązania, którego źródłem jest umowa, nie narusza prawa ani zasad współżycia społecznego. Należy bowiem odróżnić przedmiotowo istotne postanowienia umowy, do których należy wskazanie kwoty kredytu, od sposobu jego rozliczenia polegającym na dokonaniu przez bank stosownych czynności faktycznych – przewalutowania złotych na CHF według ustalonego w tabelach banku kursu, należących do sfery wykonania umowy. Umowa kredytu dochodzi do skutku przez złożenie zgodnych oświadczeń woli przez strony, bank zobowiązuje się do oddania określonej sumy do dyspozycji kredytobiorcy, natomiast ten ostatni do jej zwrotu. Jeżeli zatem bank zobowiązał się do oddania do dyspozycji powodów oznaczonej sumy w złotówkach, której wysokość wynika wprost z umowy, to nie można przyjmować, że kwota kredytu nie została określona, jeżeli strony uzgodniły, że jej rozliczenie nastąpi w innej walucie, tym bardziej, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji również została określona w umowie (§ 1 ust. 2 i 3A). Klauzula waloryzacyjna, której skuteczność i ważność kwestionują powodowie, jest postanowieniem umownym, które w świetle zasady swobody umów jest dopuszczalne. Ponadto dopuszczalność zawarcia umowy kredytu indeksowanego

była wielokrotnie wyrażana w orzecznictwie sądów polskich. Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie o sygn. akt I CSK 1049/14 stwierdził, iż umowa kredytu indeksowanego mieści się, oczywiście w ramach konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 ustawy Prawo bankowe). Uzupełnieniem zasady swobody umów jest przepis art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości.

W ocenie Sądu zastosowane w umowie postanowienia waloryzacyjne nie są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Nie stoją również w sprzeczności z przepisem art. art. 69 ust. 1 Prawa bankowego. W świetle poczynionych rozważań należało uznać zatem, że powodowie nie wykazali zasadności swojego roszczenia o uznanie kwestionowanych postanowień za bezskuteczne, jak i o zwrot świadczenia nienależnego w oparciu o przepisy art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

Wobec braku cech abuzywności, a także sprzeczności z zasadami współzycia społecznego kwestionowanych postanowień umowy, o czym była mowa powyżej, i tym samym podstaw do stwierdzenia ich nieważności, żądanie ewentualne powodów o ukształtowanie treści umowy w opisany w pozwie sposób oraz o zwrot nadpłaconych kwot obliczonych przy zastosowaniu kwestionowanych klauzul umownych, również nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powodowie w pozwie oświadczyli, że uchylają się od skutków oświadczenia woli o zawarciu umowy z uwagi na wprowadzenie ich przez pozwanego w błąd, co do wysokości całkowitego kosztu kredytu oraz zastrzegają sobie zwrot wszelkich kwot pobranych przez pozwanego na podstawie nieważnej umowy. Nie sformułowali jednak w powyższym zakresie żadnego żądania, nie uzasadnili także na czym miałyby polegać wprowadzenie ich w błąd. W ocenie Sądu nie może być w niniejszej sprawie mowy o błędzie, jeśli chodzi o zarzucaną przez powodów abuzywność, sprzeczność umowy z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, jak również nie można zgodzić się ze stroną powodową, że zawierając przedmiotową umowę bank dopuścił się naruszenia zasad współzycia społecznego, w szczególności zasady lojalności, uczciwości obrotu handlowego, dobrych obyczajów, czy też instrumentalnie traktował powodów w celu sprzedaży kredytu, nie informując ich o podstawowych założeniach tego instrumentu finansowego. Powodowie dokonali wyboru kredytu waloryzowanego kursem CHF z pobudek czysto ekonomicznych, mając świadomość ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty obcej, gdyż uprzednio zostali o tym poinformowani, co wykazało przeprowadzone postępowanie dowodowe.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasądzając od powodów solidarnie na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów postępowania kwotę 5 417 zł, na którą złożyło się: wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego, będącego adwokatem, obliczone w oparciu o § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800) w wysokości 5 400 zł oraz opłata skarbową od dokumentu pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.